

Адміністративне право та процес; фінансове право; інформаційне право

УДК 347.77/.78:004.738.5

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.16657519>

**Адміністративно-правові механізми захисту прав інтелектуальної
власності в цифрову епоху: сучасні виклики та перспективи розвитку**

Заліпаєв Юрій Валерійович

адвокат,

здобувач третього (освітньо- наукового) рівня вищої освіти,

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова,

Кафедра адміністративного та господарського права,

Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна,

e-mail: valeriyurii@gmail.com

Прийнято: 19.07.2025 | Опубліковано: 29.07.2025

***Анотація.** У сучасних умовах цифровізації суспільства зростає потреба у належному адміністративно-правовому захисті прав інтелектуальної власності, особливо в онлайн-середовищі. У статті розкривається сутність адміністративно-правового механізму як гнучкої системи норм, процедур та інституцій, здатної ефективно реагувати на порушення прав у цифрову епоху. Досліджено актуальні виклики, зокрема поширення онлайн-піратства, транснаціональний характер порушень, використання гібридних цифрових технологій (ШІ, блокчейн, NFT, deepfake), що зумовлює необхідність трансформації правозастосовної практики. Проаналізовано українське законодавство, судову та адміністративну практику, виявлено прогалини у нормативному регулюванні та кадровому забезпеченні, а також проблеми технічної оснащеності органів, уповноважених захищати права інтелектуальної власності. Особливу увагу приділено зарубіжному досвіду (ЄС,*

США, Китай), що демонструє різні моделі реагування на цифрові виклики — від прозорих алгоритмів моніторингу до спеціалізованих адміністративних процедур. На основі порівняльно-правового аналізу обґрунтовано конкретні пропозиції щодо модернізації української системи: внесення змін до КУпАП, створення спеціалізованих адміністративних палат, впровадження реєстрів скарг і рішень, цифрових інструментів моніторингу, механізмів notice-and-takedown, підвищення правової обізнаності населення. Доведено, що комплексна цифрова трансформація адміністративно-правового механізму забезпечить ефективну охорону прав інтелектуальної власності, адаптацію до новітніх технологій та гармонізацію з міжнародними стандартами. Матеріали статті можуть бути використані для подальших наукових досліджень, удосконалення нормативної бази та розробки державної політики у сфері захисту інтелектуальної власності.

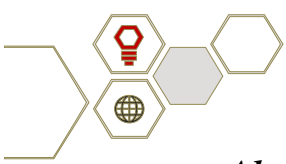
Ключові слова: адміністративне право, адміністративно-правовий захист, адміністративна відповідальність, інтелектуальна власність, адміністративно-правові механізми, порушення авторських прав, цифрове середовище, штучний інтелект, блокчейн, цифрові платформи.

Administrative and Legal Mechanisms for the Protection of Intellectual Property: Contemporary Challenges and Development Prospects

Yurii Zalipaiev

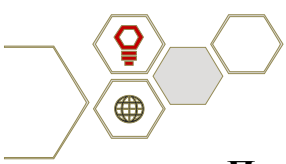
attorney, PhD candidate (third [educational and scientific] level of higher education)

I.I. Mechnikov Odesa National University
Department of Administrative and Commercial Law,
24/26 Frantsuzkyi Boulevard, Odesa, 65058, Ukraine,
e-mail: valeriyurii@gmail.com

Abstract. *In the context of accelerated digitalization, the need for an effective administrative and legal mechanism for the protection of intellectual property rights (IPR) has become increasingly urgent. This article examines the current state and development prospects of administrative and legal protection in Ukraine, focusing on the challenges posed by the digital environment. The study defines administrative and legal mechanisms as a flexible system of legal norms, institutional structures, and procedural tools aimed at ensuring both preventive and reactive responses to IPR violations. Particular attention is paid to the systemic problems of Ukrainian legislation, including normative gaps, insufficient digital infrastructure, and the lack of specialized administrative bodies with adequate technical expertise. The research analyzes emerging threats such as online piracy, transnational IP infringements, and the misuse of advanced technologies, including artificial intelligence, blockchain, NFTs, and deepfake technologies. Based on a comparative analysis of legal and administrative practices in the European Union, the United States, and China, the article substantiates a set of reforms required for aligning Ukrainian legislation with global standards. These include amending the Code of Ukraine on Administrative Offenses (CUAO) to incorporate clear procedures for IP-related violations, establishing specialized administrative chambers within courts, implementing electronic registers of complaints and decisions, introducing automated digital monitoring tools, and ensuring public legal education. The integration of AI and blockchain into the administrative response system is presented as a necessary step toward enhancing transparency, efficiency, and adaptability. The article concludes that only through comprehensive legal reform, technological modernization, and international cooperation can Ukraine create a dynamic and sustainable system for administrative and legal protection of IPR in the digital era. The findings are of value to scholars, legal practitioners, and policymakers interested in the intersection of administrative law, digital innovation, and intellectual property protection.*

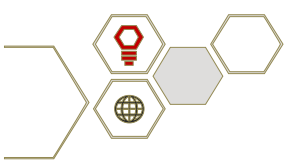
Keywords: *administrative legal protection, intellectual property rights, digital technologies, artificial intelligence, blockchain, copyright infringement, administrative law, digital transformation, legal regulation.*

Постановка проблеми. Захист прав інтелектуальної власності в Україні перебуває на перетині численних викликів, що посилюються під впливом стрімкої цифрової трансформації суспільства. Передусім це пов'язано з розширенням використання інтернет-платформ, розвитком технологій штучного інтелекту (далі — ШІ), блокчейн-рішень, а також зростанням складності та транскордонного характеру порушень прав інтелектуальної власності. Недосконалість національного законодавства, зокрема у сфері адміністративно-правового захисту, створює прогалини в механізмах оперативного реагування. Зокрема, відсутність ефективних інструментів цифрового моніторингу в реальному часі не дає змоги своєчасно виявляти порушення авторських прав в мережі Інтернет. Проблемою є й недостатня кількість фахових органів із відповідною експертизою, що ускладнює не лише сам захист, а й формування прецедентної практики. Зазначені виклики мають системний характер і потребують комплексного підходу до їх розв'язання з урахуванням світових тенденцій та особливостей українського правового простору [1–3; 5–6].

Огляд сучасних досліджень і публікацій. Як вітчизняні, так і зарубіжні науковці вказують на значні трансформації у сфері захисту інтелектуальної власності, які зумовлені цифровізацією. Так, Капіца Юрій Миколайович та Коломонець Тетяна Олександрівна приділяють увагу адаптації адміністративних механізмів до новітніх технологічних викликів, наголошуючи на важливості впровадження штучного інтелекту у практику застосування права. Колпаков Валерій Костянтинович, зі свого боку, відзначає потребу вдосконалення законодавства для ефективного регулювання діяльності цифрових платформ, зокрема щодо контролю контенту та відповідальності. Комзюк Анатолій Тихонович і Орлюк Олена Павлівна висвітлюють проблеми недостатньої міжвідомчої координації та браку кваліфікованих кадрів у відповідних адміністративних органах. Аналіз досвіду інших країн підтверджує нагальність розвитку спеціалізованих нормативних актів і технічних інструментів, які враховують інновації у технологіях та виклики глобалізації [1–3; 4; 14–16].

Мета дослідження. З огляду на виявлені прогалини в науковій літературі

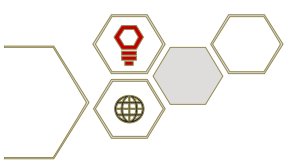

та практиці правозастосування, актуальним є всебічне дослідження невирішених аспектів загальної проблеми та науковий внесок. Попри наявність окремих нормативних приписів і спроб реформування адміністративно-правових механізмів захисту прав інтелектуальної власності в Україні, низка важливих аспектів залишається недостатньо розробленою. Зокрема, актуальним є питання системного законодавчого врегулювання адміністративної відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності у цифровому середовищі, включно з адаптацією процедур до особливостей онлайн-взаємодії. Також недостатньо дослідженими є моделі використання інноваційних цифрових технологій, таких як штучний інтелект і блокчейн, у діяльності суб'єктів адміністративної юрисдикції. Не менш актуальною залишається відсутність єдиного підходу до формування адміністративно-правових стандартів реагування на транснаціональні порушення.

Окремою проблемою є відсутність належної технічної та кадрової спроможності органів, уповноважених на реалізацію адміністративно-правового захисту, що унеможливорює своєчасне та ефективне реагування на новітні загрози у цифровому просторі. Недостатньо уваги приділяється й інституціоналізації правової просвіти громадян у сфері інтелектуальної власності, що має критичне значення для формування правосвідомості у цифрову епоху.

Запропоноване дослідження спрямоване на всебічне осмислення зазначених проблем і формування теоретично обґрунтованих пропозицій, які можуть слугувати основою для подальших законодавчих ініціатив, інституційних реформ та модернізації адміністративно-правових інструментів захисту прав інтелектуальної власності в Україні відповідно до міжнародних стандартів.

Виклад основного матеріалу. Інтелектуальна власність охоплює комплекс правових інструментів, спрямованих на охорону результатів інтелектуальної, творчої та інноваційної діяльності. До таких об'єктів належать авторські і суміжні права, права на винаходи, корисні моделі, промислові зразки,

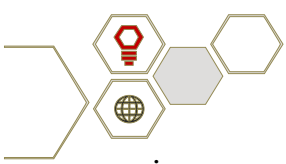
знаки для товарів і послуг, а також ноу-хау, комерційна таємниця тощо. В умовах цифрового середовища характер правопорушень зазнає істотних змін: з'являються нові загрози, зокрема масове порушення авторських прав через цифрове копіювання, нелегальний обіг контенту, підробка цифрових активів, а також зловживання можливостями блокчейн-технологій.

Сьогодні правозахисні механізми стикаються з потребою реагування на ці цифрові виклики оперативного, ефективного та у межах законодавчих процедур. Адміністративно-правовий захист у цій сфері має забезпечувати не лише реалізацію приписів національного законодавства, а й відповідати міжнародним зобов'язанням України, зокрема тим, що передбачені Угодою про асоціацію з Європейським Союзом, Угодою ТРІПС, а також актами ВОІВ.

З огляду на це, особливого значення набуває впровадження цифрових інструментів у практику адміністративного контролю. Автоматизовані системи виявлення та моніторингу порушень авторського права, які використовують алгоритми машинного навчання або аналіз цифрових відбитків контенту (digital fingerprinting), дозволяють виявляти нелегальний контент у реальному часі. Такі інструменти не лише підвищують ефективність адміністративного реагування, а й сприяють зниженню навантаження на судові органи шляхом превентивного втручання адміністративних інституцій [1; 6; 7; 14].

Водночас проблема гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами залишається актуальною. Необхідно розробити чіткі адміністративні процедури, що відповідатимуть стандартам ЄС та сприятимуть ефективному правозастосуванню, зокрема у частині notice-and-takedown-процедур, процедури фіксації порушення у цифровому середовищі та взаємодії між адміністративними органами і цифровими платформами.

Кодекс України про адміністративні правопорушення (КУпАП) передбачає низку санкцій, що мають як превентивне, так і репресивне спрямування. Однак на практиці ефективність адміністративної відповідальності часто нівелюється повільним розглядом справ, обмеженими ресурсами контролюючих органів та відсутністю адаптованих процедур, здатних

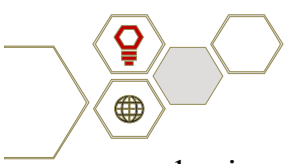

інтегрувати сучасні цифрові технології. У цьому контексті адміністративна відповідальність виступає ключовим елементом правозахисного механізму, що доповнює цивільно-правові та кримінально-правові заходи, але наразі потребує глибокої трансформації.

Зокрема, актуальним є впровадження інноваційних цифрових рішень — таких як системи на основі штучного інтелекту — для виявлення, класифікації та аналізу фактів порушень прав інтелектуальної власності у мережі Інтернет. Подібні технології вже продемонстрували свою результативність у країнах Європейського Союзу та в КНР, де автоматизовані інструменти значно прискорюють адміністративне реагування та знижують рівень порушень у цифровому середовищі [3; 11; 15].

Ключові проблеми адміністративно-правового захисту прав інтелектуальної власності в Україні.

Аналіз сучасного стану адміністративно-правового захисту прав інтелектуальної власності в Україні свідчить про наявність низки системних проблем, що стримують ефективність правозастосування в умовах цифровізації. Серед них найгострішими є: 1. *Фрагментарність і незгодженість нормативно-правової бази.* Стрімкий розвиток цифрових технологій не завжди супроводжується оперативною адаптацією національного законодавства, що зумовлює появу прогалин і колізій між чинними актами. Відсутність єдиного концептуального підходу до регулювання цифрових аспектів у сфері інтелектуальної власності ускладнює тлумачення норм та створює правову невизначеність для суб'єктів правовідносин. 2. *Недостатній рівень цифрового моніторингу.* Державні інституції, відповідальні за контроль у сфері інтелектуальної власності, не мають у розпорядженні сучасних технологічних інструментів для оперативного виявлення порушень у цифровому середовищі. Причинами цього є як недостатнє фінансування, так і обмежений кадровий потенціал. Відсутність чітко регламентованих процедур застосування автоматизованих систем фіксації та аналізу даних поглиблює проблему. 3. *Кадровий дефіцит і брак експертизи.* Ефективне правозастосування у цифровій

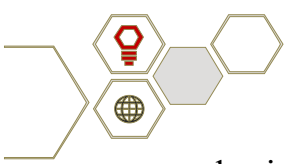

сфері вимагає високоспеціалізованих знань на перетині права, інформаційних технологій та цифрової безпеки. Втім, наявні адміністративні структури не забезпечені достатньою кількістю підготовлених фахівців, що ускладнює здійснення належного контролю та реагування на порушення. 4. *Низький рівень правової обізнаності населення.* Громадяни та суб'єкти господарювання нерідко не усвідомлюють значення дотримання прав інтелектуальної власності, що сприяє поширенню несанкціонованого використання об'єктів ІВ, зокрема у мережі Інтернет. Брак системної правопросвітницької роботи знижує загальний рівень правосвідомості у цій сфері. 5. *Труднощі у вирішенні транскордонних справ.* З огляду на глобальний характер цифрових правопорушень, національні адміністративні механізми виявляються малоефективними у випадках, коли порушення здійснюються за межами юрисдикції України. Недостатня міжнародна координація та складність процедур транснаціонального правозастосування створюють серйозні бар'єри для захисту прав в онлайн-овому середовищі. 6. *Недостатній розвиток нового законодавчого регулювання.* Хоча Україна здійснює кроки у напрямку імплементації європейських стандартів, багато інноваційних питань, зокрема щодо використання штучного інтелекту, блокчейну та смарт-контрактів, залишаються поза межами правового поля. Це обмежує здатність держави своєчасно реагувати на сучасні виклики у сфері ІВ.

Таким чином, комплекс зазначених проблем вимагає не лише технічного оновлення інфраструктури правозастосування, але й концептуального переосмислення моделі адміністративно-правового захисту в умовах цифрової трансформації.

Аналіз системних причин основних проблем у сфері адміністративно-правового захисту інтелектуальної власності.

Одним із ключових факторів, що обумовлює низьку ефективність адміністративно-правового захисту інтелектуальної власності в Україні, є дефіцит кваліфікованих фахівців. Це явище зумовлене недостатнім рівнем спеціалізованої підготовки в системі вищої освіти, обмеженими можливостями для підвищення кваліфікації кадрів у цій сфері, а також низькою мотивацією

професіоналів працювати у сфері захисту інтелектуальної власності в межах адміністративної юрисдикції. Відсутність цілісної державної політики щодо формування професійного кадрового резерву призводить до системного браку експертів, що безпосередньо впливає на якість правозастосування та оперативність реагування на порушення.

Ще однією істотною проблемою є низький рівень правової культури в суспільстві, що обумовлений браком системної правопросвітницької роботи, обмеженим доступом до якісної правової інформації, а також недостатнім висвітленням у медіапросторі питань охорони інтелектуальної власності. Відсутність розуміння важливості дотримання прав ІВ серед широких верств населення, включно з підприємцями та споживачами цифрових продуктів, сприяє формуванню толерантного ставлення до піратства, плагіату та інших порушень. У підсумку, це ускладнює здійснення превентивних заходів і формування правової свідомості в інформаційному суспільстві.

Проблема транскордонного характеру порушень прав ІВ набуває особливої актуальності в умовах глобалізації цифрових ринків. Вона пов'язана із низьким рівнем взаємодії між українськими державними органами та міжнародними структурами, складністю правових процедур, а також з відмінностями у правових системах, що перешкоджають ефективному переслідуванню порушників, які діють поза межами національної юрисдикції. У цьому контексті важливою є потреба у гармонізації процедурних механізмів та активізації участі України у міжнародних інституційних мережах.

Окрему загрозу становить правовий вакуум у сфері інноваційних цифрових технологій, зокрема таких, як NFT, генеративні алгоритми штучного інтелекту, deepfake-контент тощо. Законодавство України поки що не встигає за динамікою розвитку технологічних рішень, що створює прогалини у правовому регулюванні та відкриває шлях до зловживань у цифровому просторі. Цей виклик потребує не лише оперативного нормотворчого реагування, а й залучення профільної експертизи при розробці нормативних актів.

Таким чином, ідентифіковані проблеми мають не лише технічний, але й

глибинний інституційний характер, що вимагає системного і комплексного підходу до їх подолання. Ефективна модернізація адміністративно-правових механізмів захисту інтелектуальної власності повинна охоплювати законодавчі зміни, кадрову політику, цифрову трансформацію адміністративних процедур та міжнародну інтеграцію.

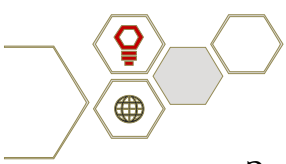
Порівняльний аналіз зарубіжного досвіду у сфері адміністративно-правового захисту інтелектуальної власності.

Практика провідних юрисдикцій світу демонструє розмаїття підходів до забезпечення ефективного захисту прав інтелектуальної власності в умовах цифрової трансформації. Кожна модель вирізняється своїми інституційними рішеннями, технічними інструментами та правовими акцентами.

Зокрема, Європейський Союз реалізує комплексний і збалансований підхід через імплементацію Digital Services Act, який визначає чіткі обов'язки для онлайн-платформ щодо виявлення і усунення незаконного контенту. Законодавство передбачає використання штучного інтелекту для автоматизованого моніторингу цифрового середовища, встановлює вимоги до прозорості алгоритмів і процедур, та прагне досягнення балансу між захистом прав інтелектуальної власності та свободою вираження поглядів.

США традиційно надають пріоритет судовим формам захисту та кримінальному переслідуванню за порушення прав ІВ, однак останнім часом активно застосовують адміністративні та технологічні інструменти, що дозволяють суттєво прискорити вирішення спорів. Широке використання автоматизованих систем виявлення порушень та співпраця між державними органами й приватним сектором сприяють посиленню превентивних заходів.

КНР реалізує модель, засновану на оперативному адміністративному реагуванні. Завдяки спрощеним процедурам розгляду скарг, високій швидкості ухвалення рішень та активній взаємодії з міжнародними правовласниками, Китай досягає помітних результатів у боротьбі з масовим піратством. Ця модель акцентує на пріоритетності адміністративної юрисдикції як інструменту швидкої правової реакції.

Зазначені приклади можуть слугувати орієнтирами для удосконалення української системи адміністративно-правового захисту, за умови належної адаптації до вітчизняного правового, інституційного та технологічного контексту [8; 9; 15].

Адміністративно-правовий механізм захисту: сутність, особливості та потенціал.

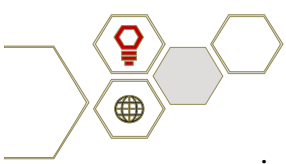
Адміністративно-правовий механізм захисту прав інтелектуальної власності являє собою цілісну систему, що включає сукупність норм адміністративного права, органів публічної влади та процедур, які спрямовані на превентивний, регуляторний, виховний та репресивний вплив на осіб, що порушують відповідні правові приписи. Його функціонування передбачає не лише притягнення до адміністративної відповідальності, а й створення умов для запобігання порушенням та формування правосвідомої поведінки у сфері інтелектуальної власності.

Серед ключових переваг цього механізму варто виділити оперативність реагування, адаптивність до технологічних змін, а також меншу формалізованість порівняно із судовими процедурами. Завдяки використанню цифрових технологій, адміністративні органи можуть здійснювати моніторинг правопорушень у режимі реального часу, оперативно реагувати на виклики та застосовувати ефективні засоби впливу.

Однак, для підвищення ефективності такого механізму в умовах цифрової трансформації, необхідно послідовно модернізувати нормативно-правову базу, розширювати функціональні можливості адміністративних органів, а також інтегрувати інноваційні технології, зокрема штучний інтелект, блокчейн та автоматизовані системи виявлення правопорушень [3; 4; 15].

Практика правозастосування та адміністративно-правовий захист у цифровому середовищі.

Звернення до практики правозастосування свідчить про поступове формування в Україні судової та адміністративної традиції захисту прав інтелектуальної власності в умовах цифрового середовища. Зокрема, у низці

останніх рішень Верховного Суду закріплено підхід, за яким допускається відшкодування майнових збитків, завданих порушенням авторських прав в онлайн-просторі, що можна розглядати як важливий прецедент для подальшого розвитку правозастосовної практики.

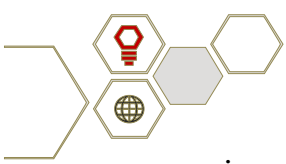
Водночас аналіз адміністративно-юрисдикційної діяльності свідчить про наявність суттєвих прогалин у процедурах розгляду справ про порушення прав інтелектуальної власності, особливо у контексті цифрових правопорушень. Актуальною залишається проблема недостатнього кадрового забезпечення суб'єктів адміністративної юрисдикції, що обмежує ефективність реагування на новітні виклики цифрової доби.

Певні кроки у напрямі посилення адміністративно-правового захисту було зроблено шляхом оновлення законодавства. Зокрема, Закон України «Про авторське право і суміжні права» [8] у новій редакції містить низку новел, що мають на меті адаптацію правового регулювання до реалій цифрової економіки. Зокрема: 1. посилено адміністративну відповідальність за порушення авторських прав у мережі Інтернет, запроваджено штрафи за онлайн-піратство; 2. закладено нормативну основу для використання автоматизованих систем моніторингу цифрового контенту, що відкриває можливості для подальшої цифровізації контролю в цій сфері.

Однак, попри позитивні зрушення, повноцінне впровадження таких інструментів потребує не лише законодавчої деталізації, а й створення відповідної технічної та інституційної інфраструктури, а також навчання фахівців, здатних ефективно працювати з інноваційними цифровими технологіями у сфері правозастосування [11].

Перспективи вдосконалення адміністративно-правового механізму захисту інтелектуальної власності.

Незважаючи на окремі позитивні зрушення, наявних інструментів адміністративно-правового впливу недостатньо для ефективного реагування на виклики, що постають у цифровому середовищі. Подальший розвиток цієї сфери потребує комплексного підходу, який має враховувати як міжнародний досвід,

так і національні правові реалії. Доцільним видається впровадження низки взаємопов'язаних заходів, які сприятимуть модернізації системи адміністративно-правового захисту прав інтелектуальної власності:

Доповнення Особливої частини Кодексу України про адміністративні правопорушення окремою главою, що чітко регламентуватиме види правопорушень у сфері інтелектуальної власності, особливості провадження у справах про їх вчинення, а також специфіку доказування в умовах цифрового простору. Особливу увагу слід приділити інтеграції цифрових технологій у процеси виявлення та фіксації правопорушень.

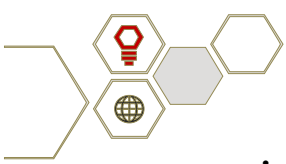
Створення спеціалізованих адміністративних палат у складі судів або органів досудового розгляду справ із залученням фахівців у галузі інтелектуальної власності, інформаційного права та цифрових технологій. Такий крок сприятиме професіоналізації юрисдикційного підходу та зменшенню ризику формального чи технічного підходу до розгляду справ.

Запровадження електронного реєстру адміністративних скарг і рішень, що забезпечуватиме доступність, прозорість і публічний контроль за процесами правозастосування. Окрім функції відкритості, такий реєстр створить можливості для аналітики та прогнозування правопорушень з боку держави.

Законодавче закріплення процедур notice-and-takedown, які є важливим елементом захисту інтелектуальної власності в мережевому середовищі. При цьому необхідно досягти балансу між інтересами правовласників, користувачів та посередників (інтернет-платформ), що відповідає підходам, реалізованим у законодавстві ЄС та США.

Використання сучасних технологій, зокрема елементів штучного інтелекту, блокчейн-систем і автоматизованих алгоритмів моніторингу, для ідентифікації, фіксації та запобігання порушенням прав інтелектуальної власності в цифровому середовищі. Такий підхід дозволяє здійснювати превентивний контроль у режимі реального часу.

Посилення правової освіти, просвітницької та інформаційної роботи серед населення, підприємців, контент-мейкерів та користувачів цифрових

ресурсів. Підвищення обізнаності у питаннях захисту інтелектуальної власності має сприяти формуванню відповідального правового середовища, нетерпимого до піратства й інших форм порушень.

Запропоновані кроки мають бути реалізовані у взаємозв'язку, з урахуванням динаміки цифрових трансформацій, міжнародних зобов'язань України та потенціалу міжвідомчої співпраці [1; 3; 8; 15].

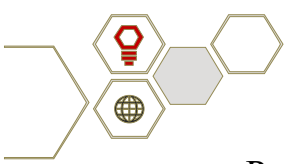
Впровадження інноваційних цифрових технологій у сфері адміністративно-правового захисту інтелектуальної власності відкриває нові перспективи для підвищення ефективності захисту прав у цифрову епоху.

Штучний інтелект (ШІ) здатен здійснювати автоматизований моніторинг великих обсягів інформації в режимі реального часу, що дозволяє оперативно виявляти порушення авторських прав на різноманітних платформах та інтернет-ресурсах, а також прогнозувати потенційні загрози. Це значною мірою прискорює реакцію уповноважених органів та підвищує загальну ефективність захисних заходів.

Блокчейн-технології забезпечують надійний та прозорий спосіб фіксації прав інтелектуальної власності, сприяючи створенню незмінних і загальнодоступних реєстрів авторських прав, патентів та торговельних марок. Впровадження таких систем підвищує довіру до механізмів захисту, спрощує підтвердження авторства та власності, а також мінімізує ризики фальсифікації даних.

Аналітика великих даних (big data) дає змогу виявляти закономірності та тенденції порушень, що є корисним для розробки більш цілеспрямованих і ефективних адміністративних заходів впливу. Однак використання цих технологій потребує ретельного врегулювання питань захисту персональних даних, етичних норм і запобігання можливому зловживанню.

Комплексне застосування цифрових інструментів дозволяє модернізувати систему адміністративно-правового захисту інтелектуальної власності, роблячи її більш оперативною, прозорою та здатною швидко адаптуватися до динамічних змін технологічного середовища.

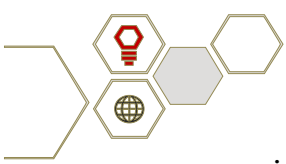
Разом із цим цифрова трансформація ставить перед системою захисту інтелектуальної власності в Україні низку серйозних викликів. Найгострішими проблемами залишаються нормативні прогалини, що не враховують специфіку сучасних технологій, технічна недостатність адміністративних органів, а також дефіцит висококваліфікованих кадрів, які володіють навичками роботи з інноваційними цифровими інструментами.

Перспективи подальшого розвитку пов'язані з проведенням комплексних реформ, що включають модернізацію законодавчої бази, розбудову інституційної інфраструктури, впровадження передових цифрових технологій і активізацію заходів із правової освіти. Особлива увага має бути приділена інвестиціям у цифрову інфраструктуру, що забезпечить автоматизований моніторинг, своєчасне реагування на порушення, а також покращить координацію між державними органами та міжнародними партнерами.

Міжнародна співпраця у сфері обміну інформацією, гармонізації нормативних актів і спільних дій у боротьбі з транснаціональними порушеннями інтелектуальних прав повинна стати одним із пріоритетів державної політики. Водночас важливо враховувати соціально-економічні особливості України, забезпечувати відкритість і прозорість адміністративних процедур та посилювати заходи з підвищення правової свідомості суспільства.

Висновки. Адміністративно-правові механізми охорони прав інтелектуальної власності в Україні перебувають на стадії інституційного та нормативного становлення, що набуває особливої ваги в умовах стрімкої цифровізації суспільних відносин. Сучасні виклики вимагають комплексної трансформації правозастосовної практики, оновлення законодавства та переосмислення ролі держави у забезпеченні ефективного превентивного і реактивного захисту прав суб'єктів інтелектуальної власності.

Ефективне функціонування зазначених механізмів можливе за умови реалізації ключових складових: модернізації національного законодавства з урахуванням специфіки цифрової економіки; створення спеціалізованих адміністративних інституцій, оснащених сучасними технічними ресурсами; а

також інтеграції інноваційних цифрових технологій – зокрема, штучного інтелекту і блокчейн -у системи моніторингу та оперативного реагування на правопорушення.

Важливим елементом розвитку сфери є підвищення кваліфікації фахівців, інституціоналізація правової освіти та формування в суспільстві поваги до інтелектуальної власності як фундаментального чинника інноваційного розвитку. Одночасно, міжнародне співробітництво, особливо у протидії транснаціональним правопорушенням, має стати невід’ємною складовою національної політики, спрямованої на адаптацію найкращих світових практик до українських правових реалій.

Таким чином, адміністративно-правовий захист інтелектуальної власності слід розглядати як гнучку, динамічну систему, що потребує безперервного вдосконалення з огляду на технологічний прогрес та глобальні правові тренди. Такий системний підхід сприятиме не лише підвищенню рівня правової безпеки у цифровому середовищі, але й розвитку інноваційного потенціалу України в цілому.

Список використаних джерел

1. Орлюк О.П., Андрощук Г.О., Бутнік-Сіверський О.Б. *Право інтелектуальної власності: академічний курс*. Київ: Ін Юре, 2007. 696 с.
2. Капіца Ю.М., Ступак С.К., Жувака О.В. *Авторське право і суміжні права в Європі*. Київ: Логос, 2012. 692 с.
3. Комзюк А.Т., Бевзенко В.М., Мельник Р.С. *Адміністративний процес України*. Київ: Прецедент, 2007. 531 с.
4. Орлюк О.П. Захист прав інтелектуальної власності в контексті євроінтеграції. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2016. № 3(86). С. 58–74.
5. Підпригора О.А. Загальні положення про право інтелектуальної власності у ЦК України. *Право України*. 2003. № 7. С. 97–101.
6. *Конституція України: Закон від 28.06.1996 р.* // *Офіційний вісник України*.

1996. № 30. Ст. 141.

7. *Цивільний кодекс України: Закон від 16.01.2003 р. // Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356.

8. *Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.2022 № 2811-IX*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20>.

9. *Regulation (EU) 2022/2065 of the European Parliament and of the Council of 19 October 2022 on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act)*. URL: <https://commission.europa.eu>.

10. European Union Intellectual Property Office (EUIPO). *Piracy Research Reports, 2024*. URL: <https://www.euipo.europa.eu>.

11. Верховний Суд України. Судова практика у спорах про захист прав інтелектуальної власності: огляд практики Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду (січень 2019 – березень 2021). URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1809976>.

12. World Intellectual Property Organization (WIPO). *World Intellectual Property Report 2024: Making Innovation Policy Work for Development*. Geneva: WIPO, 2024. URL: <https://www.wipo.int/publications>.

13. Bajwa R., Meem F.T. *Intellectual Property Blockchain Odyssey: Navigating Challenges and Seizing Opportunities*. arXiv preprint, 10.10.2024. 30 с. URL: <https://arxiv.org/abs/2410.08359>.

14. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). *Digital Economy Outlook 2024: Embracing the Technology Frontier. Vol. 1*. Paris: OECD Publishing, 14.05.2024. DOI: 10.1787/a1689dc5-en. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-digital-economy-outlook-2024-volume-1_a1689dc5-en.html.

15. Гутий Б.В. Порівняльний аналіз правового регулювання інтелектуальної власності в Україні та ЄС. *Академічні візії*. 2024. № 38. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/1722>.

16. Matulionyte I., Lee K. AI Authorship and Patentability: The Evolving Landscape. *WIPO Magazine*. 2025. № 2. С. 34–41.

URL: https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2025/02/article_0004.html